

BALKAN SAVAŞINDA TÜRK FİLOSUNUN DURUMU

HİLMİ BAYUR

2 nci Meşrutiyet döneminde, Türk Bahriyesinde uzman olarak görevli İngiliz Amiral Artür Limpüs'ün Balkan Harbinde Donanmanın durumu ve Akdenizde Yunan donanması ile çarpışması konusunda 15 ocak 1913 de Sadrazam Kâmil Paşa'ya gizlice sunduğu bir yazının tercümesini ve fotokopisini yazımızın sonunda gözönüne koyuyoruz.

Bu belgeyi incelemeyen önce şu yönü belirtmekte fayda vardır: deniz uzmanı rahmetli Ali Haydar Emîr 1932 de yayınladığı “Balkan Harbinde Türk Filosu” adlı kitabında “(s. 26) Bahriyemizde bulunan İngiliz heyetinin, seferberlik ilâniyle beraber, faal sahadan çekilerek tarafsız vaziyet aldığı ve her işde bizi kendi vukuf ve ihtisasımızla yalnız bıraktığını” yazmıştı. Oysa sözü geçen belgenin açıkladığı durum, bunun tam tersini göstermektedir¹. Lüleburgaz bozgunundan sonra, 30 ekimde, iktidara gelen Kâmil Paşa'ya Limpüs², ertesi günü (31 ekimde) sunduğu bir yazıda “Osmanlı Donanmasının Yunan Donanmasıyla başarılı bir surette karşılaşmaya muktedir olduğu yolundaki düşüncelerini bildirdiğini kaydeder ve bu kez de (yani 15 ocak 1913 de sunduğu yazıda) Donanmanın Akdenizde Yunan Donanmasını arayıp çarpışmasını önerir ve şunları ilâve eder: “Zatı Devletleri, beni bu konular hakkında daha ayrıntılı görüşlerimi dinlemek üzere, hususî surette görmek isterlerse şimdi yahut yarın sabah erkenden veya kendileri için münasip olacak zaman ve mekânda emirlerine amadeyim. . Bu yazıyı okur okumaz ve ondan arzu ettikleri notları alır almaz aslını bizzat imha etmelerini rica ederim.”

¹ Bu yazıdaki belgeler deniz uzmanı Ali Haydar Emîr'in yukarda anılan eserinden alınmıştır.

² Amiral Arthur Limpus (Artür Limpüs), Meşrutiyette, Donanmamızda görevli İngiliz deniz müşavirlerinin –Amiral Gambel ve Vilyams'dan sonra– üçüncüsü idi. 20 Nisan 1912 de görevine başlamış, Alman Amiralı Souchon (Suşon)'un, bilinen maceraları ile Türk Filosu Kumandanlığını ele geçirmesi üzerine Limpüs, Eylül 1914 de, I. inci Dünya Savaşı başlarında memleketine dönmüştür.

İngilizce olan bu yazıyı okuduktan sonra Kâmil Paşa “serian tercüme” emriyle türkçeye çevirterek ilgili makamlara yani Kabine, Başkumandanlık Vekâleti ve Bahriye nezaretine, özünü ilettiğine ve Donanmanın, o sıradaki savaş gayretlerine, etkili bir surette katılması için yapılan çalışmalarda Amiralın önerilerinden faydalanıldığını kabul etmek doğru olur. Bu konuda yayınlanmış belgelerde bunun belirli izleri vardır.

Şimdi Limpüs’ün 15 Ocak 1913 deki yazıda açıkladığı görüş ve düşüncelere göz atalım:

(1, 2, 3, 20, 21 sayılı kısımları yukarda özetlemiştik)

4 — O tarihtenberi (yani 31 Ekimdenberi) Osmanlı Donanması, değerli Hamidiye kruvazörünün katılması ile (Varna önünde torpil yarası aldığından tamirde idi) takviye edilmiş bulunmaktadır.

Donanma yeniden Çanakkale’den dışarı çıkmıştır, fakat Yunan donanması ile katî bir muharebe yapmamıştır.

5 — Bana öyle geliyor ki Yunan donanması kesin bir muharebeyi göze almağa istekli değildir.

Bundan dolayıdır ki Çanakkale’nin çok yakınında bulunmaktan çekinmektedir. Fakat Limni ve Bozcaada Yunanlıların elinde kalmakta ve onlara baha biçilmez gözleme istasyonları vazifesi gördükleri gibi torpito ve başka küçük gemilere de barınak yerleri oluşturmaktadır.

6 — Pek muhtemeldir ki Osmanlı bahriye subayları, Yunan donanmasına rastlamak maksadıyla bir veya bir kaç gece sürecek bir araştırmada Donanma’yı tehlikeye koymakta mütereditirler. Bu, böyle olabilir, çünkü Yunan torpito muhripleri Türk Donanmasındakilerden daha modern ve daha çoktur. Ve şunu da kabul ediyorum ki eğer Yunan destroyerleri ustalıklı kullanılsa Türk Donanmasına büyük zararlar verebilir.

7 — Yunan donanması ile karşılaşmak için başka çare yok ise bu tehlikeyi göze almak ve onu gidip denizde aramak yerinde olur.

8 — Fakat Yunan donanmasının Türk donanmasıyla karşılaşmasını zorlayacak, aşağıda açıklanan başka bir çare vardır.

9 — Askerî bir kuvvet hazırlayıp bunu nakliye gemilerine bindirmeli, bundan Limni’yi geri almaya yeterli bir ve Bozcaada’yı geri almaya yeterli başka bir müfreze tertip etmeli.

H. Bayur

~~CONFIDENTIAL AND PERSONAL~~

From NAVAL ADVISER

To His Highness KAMIL PASHA, Grand Vezir.

Date..... 15 January 1912. 2 January 1928.

Subject..... The Navy; its employment in the present war; and
its future administration.

Your Highness,

I have been sent here as Naval Adviser to the Imperial Ottoman Government. By my orders from my own Government are precise in forbidding that I shall take any part in any actual war in which the Imperial Ottoman Government may be involved.

2. I had the honour of handing personally to Your Highness on 31 October 1912 a paper in which I indicated the leading points in the Naval Policy which I considered should be settled by the **24th** Cabinet.

At the same time I fully appreciated that the circumstances in which the Ottoman Empire then stood, and even now **x** stands, must probably postpone full consideration of such questions until external affairs become more settled.

3. On the date named (31 October) I expressed my opinion that the present Ottoman Fleet was able successfully to meet the Fleet of Greece.

So far as I know from the events of 16 December 1912 strongly confirmed my opinion.

4. Since that date the Ottoman Fleet has been strengthened by the presence of its useful cruiser "Hamidiye".

The fleet has again been outside the Dardanelles, but has not had a decisive engagement with the Greek Fleet.

5. It appears

Amiral Artür Limpüs'ün Sadrazam Kâmil Paşa'ya Donanma hakkında
sunduğu yazının birinci sayfası

H. Bayur

5. It appears to me that the Greek Fleet is unwilling to risk a decisive engagement.

For this reason it keeps away from the immediate vicinity of the Dardanelles.

But Lemnos and Tenedos remain in Greek hands, and are invaluable to the Greeks as look-out stations, and even as places of refuge for their Torpedo Craft and other small craft.

6. It may well be that the Ottoman Naval Officers hesitate to risk the Fleet in a search for the Greek Fleet extending over one or more nights. This may be so because the Greek Torpedo Boat Destroyers are more modern and more numerous than those of the Turkish Fleet. And I agree that if the Greek Destroyers are capably handled, then the risk to the Turkish Fleet would be considerable.

7. If no other way existed of meeting the Greek Fleet, then it would be proper to accept this risk and to go and seek them out at sea.

8. But there is another way in which the Greek Fleet can be forced to meet the Turkish Fleet. It is as follows:-

9. Let a military force be prepared and embarked in transports. One part strong enough to recapture Lemnos; the other part strong enough to recapture Tenedos.

10. Let these transports be ready to leave the Dardanelles one morning at daybreak.

11. Let the Turkish Fleet go out at daybreak.

If the Greek Fleet is there, then fight with it. But if the Greek Fleet has not there, then let the Turkish Fleet take the Lemnos force to Lemnos. Let them cover and help the landing of the troops.

12. If the Greek Fleet is in Lemnos it must come out and fight.

13. If the

Amiral Artür Limpüs'ün Sadrazam Kâmil Paşa'ya Donanma hakkında sunduğu yazının ikinci sayfası

H. Bayur

13. If the Greek Fleet is not in Leanos then let the Turkish Fleet return to the Dardanelles by nightfall, leaving enough Destroyers to guard the Transports.

14. Instantly, let the Turkish Fleet escort the troops for Tenedos to that Island and retake it.

15. I think that three good results may be looked for-

- a. Leanos will remain in Turkish hands.
- b. Tenedos will remain in Turkish hands
- c. The Greek Fleet or bearing what has been done must come and fight the Turkish Fleet.

16. But if it still will not come and fight, then Mitylene, and then Chios must be retaken in a similar fashion.

17. For the recapture of these two latter islands the Turkish Fleet can utilise Smyrna as a base to work from.

18. Your Highness will comprehend that in offering to you these notes I am perhaps doing more than I ought to do.

19. But the proper action of the Turkish Fleet, not to mention the recovery of these islands, is in my opinion so vital to the interests of the Ottoman Empire, that I am unable to remain silently watching while opportunities are again and again missed that ought not to be missed.

20. If Your Highness wishes to see me in private to hear my fuller views on these subjects I am at Your Highness' service - either now, or tomorrow morning early, or at any time and place that is convenient to Your Highness.

21. As soon as Your Highness has read this paper and made from it such notes as you desire I request that Your Highness will personally destroy the Original.

I am,

Your Highness' obedient Servant,

Artür Limpüs

Amiral Artür Limpüs'ün Sadrazam Kâmil Paşa'ya Donanma hakkında sunduğu yazının üçüncü sayfası

Not: Bu sayfanın arkasına Kâmil Paşa Türkçe olarak "Serian tercüme" kelimelerini yazmıştır.

10 — Bu nakliye gemileri bir sabah, ortalık ağarırken, Çanak-kale'den harekete hazır olmalıdır.

11 — Türk Donanması, gün ağarırken Boğaz'dan dışarı çıkmalı, eğer Yunan donanması orada ise onunla muharebeye tutuşmalı. Fakat Yunan donanması orada değilse Türk Donanması Limni kara kuvvetlerini Limni'ye götürmeli, onu setretmeli ve askerın karaya çıkışına yardım etmelidir.

12 — Yunan donanması Limni'de ise dışarı çıkıp muharebe etmeye mecbur olur.

13 — Eğer Yunan donanması Limni'de değilse Türk donanması gecenin basması üzerine Çanakkale'ye dönmeli ve nakliye gemilerini korumak için kâfi sayıda muhripler bırakmalı.

14 — Ertesi sabah Türk Donanması Bozcaada'ya gidecek kıtalara refakat etmeli ve Ada'yı geri almalıdır.

15 — Bundan üç iyi sonuç beklenebileceğini sanıyorum:

a) Limni Türklerin elinde kalır.

b) Bozcaada Türklerin elinde kalır.

c) Yunan donanması vukua gelmiş olan olayları duyunca Türk donanmasıyla dövüşmek zorunda kalır.

16 — Fakat buna rağmen gelmez ve muharebe etmezse ilk önce Midilli ve sonra Sakız, buna benzer bir tarzda geri alınmalıdır.

17 — Bu son iki Ada'nın geri alınması için Türk Donanması İzmir'i hareket üssü olarak kullanabilir.

18 — Zatı Devletleri, anlıyacaktadırlar ki kendilerine bu not'ları sunmakla yapmam lazımgelenden ihtimal daha çok şeyler yapmaydayım.

19 — Fakat Türk donanmasının kendi faaliyeti ile geri alması bahis konusu olmasa bile, düşünceme göre Osmanlı İmparatorluğunun menfaatları için bu o kadar hayatidir ki, kaçırılmaması gereken fırsatların tekrar tekrar kaçırılmasına ses çıkarmadan seyirci kalmak elimden gelmiyor.”

Amiral Limpüs'ün bu yazısının son iki fıkrası başa alındığından onu burada noktlayıp şimdi, 3 Aralıkta Bahşayış köyü Mütarekesi (Yunanistan katılmamıştı) imzalandıktan sonra Türk Donanmasının Akdeniz'deki hareketlerini belgelerden izliyelim:

3/4 Aralık 1912 de filonun bağlı bulunduğu Başkumandanlık Vekâletinden aynen şu emir verilir: “Donanmanın Bahrîsefid’e (Akdeniz’e) çıkmak için emre amade olduğu Bahriye Nezaretinden ifade edildiği, işarı samîi Sedaretpenahiden (Sadrazamın bildirmesinden) müsteban olmakla yarın sabah Filo Çanakkale’de tamamen tahâşşüt etmiş bulunacağından düşmanın harekâtı hakkında istikşafatı lazıma icra olunarak bigayretullah (Allahın yardımıyle) Boğaz’dan huruç ile düşman kuvvei külliyesine hücum ve bilhassa Averof kruvazörüne bir darbei katiyye indirmeğe sayü gayret edilmesi tebliğ ve umum ümera, zabitan ve efrada selâm ve nusret-i ilâhiyye ve muvaffakiyyet temenni olunur.”

Filo Kumandanı, önce miralay Tahir Bey idi. Umumî Karargâhtan irtibat kurmak üzere bir kara subayının tayin edilmesini bu zat, yetkisine tecavüz sayarak istifa etmiş, yerine miralay Ramiz Bey vekâleten tayin edilmişti. Dolayısıyla bu önemli emrin tatbikçisi şimdi bu zat olacaktır.

Başkumandanlık Vekâleti ve Bahriye Nezareti bir tertibe daha başvurmuşlardı: Torpito Filosundan bir kaç yeni muhrip ayrılarak başına genç ve cüretli bir subay geçirip savaşta müstakil hareketlerde bulunmaya yetkili kılmak. Bunun için kıdemli yüzbaşı Rauf Bey (Orbay) seçildi. Kendisi o sırada mübayaa ve sipariş edilmiş gemileri teftiş göreviyle İngiltere’de idi. 6 Aralıkta hemen İstanbul’a çağırıldı ve ayın 10 unda döndü. Yetkililerle görüşüp o gece Samsun muhribiyle Çanakkale’ye hareket etti. Dört yeni tip torpitodan oluşan müstakil Filotillasını kurdu.

11 Aralıkta, Filo kumandan vekili, Ramiz Bey, umumî Karargâha şu teli çeker: “Rauf Bey şimdi geldi. Mesele takarrür etti. Yarın avni hakla vazifeye iptidar edeceği maruzdur.” Rauf bey de: “Sabah erken Gelibolu’ya varınca mevcut torpitoları atış tecrübeleri yaptırdığımı, bütün torpillerin ikibin metreden sabit ve seyyar hedeflere isabeti görüldüğünü, zabitan ve efradın kuvvei maneviyetlerinin fevkalade olduğunu, boğazın dışında dolaşan düşman filosuna münasip fırsatta hücum etmek üzere Seddülbahir’e gidileceğini” bildirdi.

15/16 Aralıkta, Barbaros zırhlısında toplanan iki Harp Meclisinde, muharebe projesi esasları konuşulduktan sonra Filo üç kola ayrılarak, İmroz sularında, 16 Aralıkta, Yunan Donanması ile savaşa tutuştu.

Balkan Harbinin iki büyük deniz savaşından ilki olan bu savaş hakkında, Filo kumandanı Ramiz Bey'in raporundan şu noktaları belirtmekte yarar vardır:

1 — İlk ateş filomuz tarafından saat 9,40 da açılıp 10,50 de kesilmiştir.

2 — Savaş, uzaktan top ateşi teatisi şeklinde cereyan etmiştir.

3 — Başkumandanlık Vekâletinin yukarda nakledilen emrinde belirtilen amaçlarla ilgili bir sonuç almamamıştır.

4 — Ana gemi olan Barbaros'a iki mermi, Averof'a 5-8 mermi isabet etmiştir. (Bu mermilerin her iki gemide yaptığı hasar bunların sonraki hareketlerine mani olmuştur.)

5 — Rauf Bey'in o kadar ümit ile planlanan torpil hücumuna gelince, Ramiz Bey'in raporunda buna şu sözlerle değinilmiştir:

“Filotilla'ya torpil hücumu yapması için emir verilmiş ise de duman sebebiyle işareti göremediler.”

Bu işaret, gemiden gemiye flamalarla verilmişti; söylendiği gibi görülmemiş de olsa gerekirse, bir kaç torpitenin batması bahasına, Rauf Bey, kendi karar ve insiyatifi ile Averof'a karşı, üçbin metreye kadar inen mesafeden, bu hücumu yaptıramaz mıydı, sorunu herkesin aklına gelmişti. Dolayısıyla bu mesele ergeç tarihin kesinlikle aydınlatması gereken bir sorundur. Filotilla'nın gemi defterlerine bu olay ne şekilde geçmiştir? Bu konuda bir araştırma yapılmış mıdır? Bilmiyoruz.

Fakat bu olay, Balkan Harbi deniz savaşlarında kaçırılmış “fırsatların” en önemlisi olarak dikkati çekti. Eğer Averof böyle bir hücum ile ortadan kaldırılabilese veya ağır yara ile bir süre işe yaramaz hale getirilse idi, Yunan işgaline düşen adaların bir kısmı kurtarılabilir, 16 Aralıkta başlayan Londra Barış Konferansında, altı Büyük Devletin, daha sonra bu Adaları Yunanistan'a vermesine mahal kalmazdı.

Ramiz Bey'in raporunu alınca, Başkumandanlık Vekâleti, anlaşılan şevk ve gayretleri kırılmasın diye, verdiği cevapta, Filo subay ve erlerini, gösterdikleri cesaret ve fedakârlıktan ötürü kutlamış ve aynı zamanda Filo Kumandanına 16/17 Aralık gecesi şu talimatı vermiştir:

“Averof'un rahnesinin derecesi tahkik edilmekte olup neticesi bildirilecektir.

Bununla beraber Harbin sevk ve idaresi bakımından asıl maksat, düşman donanmasını arayarak kuvayı külliyesini ve hareket üslerini tahrip, işgal ettiği adaları istirdat ve Anadolu limanları ile Akdeniz arasındaki askerî nakliyatı tesis ile adalar denizinde Türk hâkimiyetini temin etmektir.

Düşmanla yapılan çarpışmalarda icabı hale göre, takip fırsatlarını kaçırmıyarak azamî faydaların istihsaline gayret sarfedilmesi tebliğ olunur.”

Oysa İmroz savaşından sonra filo ve filotilla'ya mensup gemilerin çoğu, rahmetli Ali Haydar'ın kitabında anlattığına göre “hep birden cephane, kömür ve su noksanlarıyla tamir ihtiyaçlarını rapor ediyorlardı. Fabrikalar Başmüdürü ve maiyyetindeki Fen Heyeti muayene neticesinde Barbaros ve Turgut ile iki muhribin uzunca bir müddet harekâta iştirak edemeyeceğini ve diğerlerinin kısa bir tamirden sonra faaliyete başlayabileceğini bildirdi.. Tamir işleri Aralık sonunda bitmişti.. Tamiri biten Hamidiye'nin donanmaya iltihakma çok ehemmiyet verilmekte idi. Fakat Filo Kumandanlığı, tam kuvvetle denize çıkmak mütalaasında ısrar ettiğinden tamirler bitmedikçe katî muharebe için çıkış yapmamağa karar verdi ve aldığı bütün emirlere karşı bu karardan dönmedi.”

Ancak Adalar konusunda ne yapılacaksa Londra barış müzakereleri sonuçlanmadan önce yapılması zorunluluğu vardı. Hükümet ve yetkili Askerî Makamların bu düşünce ile sabırsızlandıkları ve Filo Kumandanının sıkıştırıldığı anlaşılmaktadır.

“Aldığı raporlar üzerine Başkumandanlık Vekâleti 18/19 Aralıkta Filo Kumandanlığına şu tebligatı yaptı: “Yunanlıların Midilli ve Sakız'ı zaptetmek için bu Adalara yeniden kuvvet çıkararak son derece gayret etmekte oldukları, mahallî işarlardan anlaşılıyor. Oralardaki Türk ahali ile askerlerimizin ve Adaların kurtarılması Donanmanın acele faaliyetine mevdudur (bağlıdır).”

Fakat bu tutuma rağmen Filo Kumandanının direnişleri sürüyordu. Bu sırada Başkumandanlık vekâletiyile Bahriye Nezareti arasında yapılan temaslar neticesinde şöyle bir program tesbit edilmişti:

1 — Deniz kontrolü sağlanmadan Adalara sevkıyyat yapılmıyacaktır.

2 — Hareket üssündeki gemilerin tamiri bitince harekete geçilecektir. Tamirlerin nihayet 13 Ocakta biteceği tahakkuk ettiğiinden ilk hücumun ertesi günü yapılmasına karar verilmiştir.

3 — Adalara sevkolanmak üzere kâfi kuvvetler Akdeniz boğazı Kuvayı Mürettebe Kumandanlığı ile Ezine havalisinde teşkilâta memur Tefvik Paşa ve İzmir Kuvayı Mürettebe Kumandanlığı tarafından hazırlanacak ve lazım gelen iskelelerde tahşit edilecektir.

4 — Filo önce Bozcaada'yı işgal ve sonra Mondros'a taarruz edecek düşman Filosunu abluka (tabîî Mondros körfezi ağzına torpil dökerek) veya onu tahrip etmeğe muvaffak olursa Midilli ve Sakız sularına gidecektir.”

Bu sırada Filo kuruluşunda da değişiklik yapıldı. Ramiz Bey, Gemilerin eksikliklerini göstererek direnmede devam ediyordu.

Filo Kumandanının iddialarını tetkik ve verilecek talimatın esaslarını tesbit üzere İstanbul'da askerî bir heyetin davetine Başkumandanlık Vekâletince karar verildi. Genelkurmay birinci ve ikinci başkanları ile son iki eski Bahriye Nazırı, Nezaret Müsteşarı, Deniz şubesi azası, Büyük Karargâh deniz Şubesine memur üç subay, tamirde bulunan Yedigârimillet kumandanı, Bahriye Nezaretince tayin edilen topçu, torpidocu, çarkçı ve gemi inşaiyye mütehassıslarından kurulu bu heyet 9 Ocak günü, Harbiye Nezaretinde toplandı. Cereyan eden son yazışmalar evrakını tetkik ile şu mazbatayı tanzim etti:

“..Donanma Kumandanlığından, Bahriye Nezaretine gelen 8 Ocak 1913 tarihli şifre telde, Donanmanın gündüz seyir ve hareketi mümkün ve faydalı olacağı Harp Meclisi kararına istinaden işar olunduğundan, sabahleyin gayet erken hareketle, Yunan Donanmasının hareket üssü olan Mondros limanına gidilmesi ve bu limandaki düşman deniz tesislerinin tahrip olunması ve bu esnada düşman donanması zuhur ederse mahıv ve tahribine çalışılması tezekkür edilmiş olmakla olveçhile hemen emir buyurulması siyakında işbu mazbata takdim kılındı.”

Burada konumuzdan biraz uzaklaşarak bir kıyaslama yapmakta yarar görüyoruz: bu mazbatayı ortaya çıkaran prosedür, Lüleburgaz'dan sonra Çatalca'da savunma yapılması mümkün olup olmadığı hakkında Kâmil Paşa Hükümetince o vakit askerî bir kurul toplanarak durum ona tetkik ettirilip buna benzer bir mazbatada, tesbit

edilen tedbirler yerine getirilmek suretiyle Çatalca'daki savunmada başarı sağlanmıştı. Görülüyor ki aynı şey deniz savaşları alanında da tatbik edilmek istenmiştir. Fakat Filo Kumandanlarının göze çarpacak kadar çekingen davranışları ve sair faktörler dolayısıyla Çatalca'da olduğu gibi sonuç alınmamıştır.

Olayları izlemeğe devam edelim:

Yukarda metni nakledilen mazbata, Başkumandanlık Vekâletinden o akşam Filo kumandanlığına aynen bildirilirken ona tekrar şu emir verilmiştir: “. .burada toplanan bahriyye ümera ve erkânı tarafından bu mazbatada bildirildiği gibi, yarın, gayet erken, hareketle eski emir veçhile vazifeye mübaşeret olunması tekiden ve kesinlikle tavsiye olunur.”

Bunun üzerine Filo 11 Ocakta Mondros'a kadar gittiği halde Kumandanın raporuna göre “. .düşman muhriplerinden başka bir şeye tesadüf edilememiş ve onların hücumu da kruvazörlerimiz tarafından def ve tenkil ve akşamın takarrübü ile Boğaza avdet” etmiştir.

Kumandanın bu davranışı, Hükümeti ve askerî makamları iyice müteessir ettiği anlaşılmaktadır. Askerî Heyet Başkumandanlık Vekâleti temsilcileriyle 13 Ocakta tekrar toplanır. Müzakerelerden sonra ikinci bir mazbata daha kaleme alınır. Bunda, 11 Ocak harekâtı hakkında Filo Kumandanının verdiği rapor iyice eleştirilir ve “düşman üssüne takarrüp edildiği halde orayı tahrip ve düşman Donanması üzerlerine gelmeğe mecbur olacağından onu da tenkil etmek lazimedden iken bila musademe avdet eyledikleri anlaşıldığından eski emre göre hemen hareketle görevini yerine getirmesi lüzumunun tekiden ferman buyurulması” istenilir.

Bu mazbata da aynen gönderilirken Filo Kumandanına “. .bu mazbatada bildirildiği üzere yarın gayet erken hareket ile eski emre göre acele vazifeye koyulması” tekrar emredilir.

Hamidiye'nin giriştiği akın harekâtı da bu sırada planlanır. Kruvazör, Rauf Bey'in kumandası altında, Başkumandanlık Vekâletinden verilen emir gereğince, 14 Ocak 1913 de Çanakkale'den hareket eder. Maksat, Averof'u peşine takarak, üssünden, uzaklaştırmaktır. Fakat iş böyle olmadı. Hamidiye'nin Adriatik denizi, Akdeniz'in doğusu ve Kızıldeniz'de oluşan harekâtı sırasında batırıldığı düşman ticaret gemileriyle yaptığı küçük bombardımanlar o

sırada milleti çok duygulandırmakla beraber, onun bu suretle Filodan ayrılmasının askerî yönden faydalı olmadığı söylenmiştir.

Hamidiye'den mahrum olduğu halde Filo 18 Ocakta, başta Barbaros, Turgut, Mesudiyye ve Mecidiyye zırhlıları olduğu halde, öteki üniteler ile birlikte sabah erken boğaz'dan çıktı ve Limni sularında Yunan donanmasını aramaya koyuldu. Bu sırada Ada'nın Mondros körfezinden çıkan Averof ve Yunan Donanması ile savaşa tutuştu. İşin arkası için, şimdi Kumandan Ramiz Bey'in, Mondros savaşı hakkında Başkumandanlık Vekâletine verdiği rapora göz atalım: 1- Donanmanın, yukarda adı geçen büyük gemilerinden (1100) den fazla top mermisi atılmış ve Averof'a 4-5 isabet kaydedilmiştir. 2- Fakat konsantre ateş ile Barbaros 30, Turgut da 10 mermi isabeti almış ve ağır hasara uğramıştır. 3- İnsan zayiatına gelince, Barbaros'ta 6 subay, 28 er, Turgut'da 2 subay, 9 er şehit olmuş, bu iki gemide 49 kişi de yaralanmıştır. Başka gemiler isabet almamıştır. 4- Bu savaşta Averof'un atışlarında görülen isabet onu yabancı bir kumandanın idare ettiği izlenimini vermiştir. (Yunan Filosunu İngiliz Amirali Markkar'ın idare ettiği rivayet edilmiştir). 5- Savaş, önce Averof, sonra Türk Filosunun ateş kesmesiyle sona ermiş ve Filo akşam saat 18 e doğru Boğaz'a dönmüştür."

Londra barış müzakerelerinin, bu dönemde, ağır şartlar ortaya çıkardığı ve Barışın koruyucusu altı Büyük Devletin tavsiye kararlarınının 17 Ocak notasıyla Bâbiâlf'ye iletildiği bir sırada o kadar ümit bağlanan Mondros Savaşının bu olumsuz sonucu, hükümet ve askerî otoriteleri iyice kızdırmış ve bu sebeple Filo Kumandanı tekdîr edilmiş, o da kendisini şiddetle savunmuştur.

Başkumandan Vekili Nazım Paşa'nın İstanbul'da bulunması dolayısıyla kendisine Vekâlet eden Kumandan³ tarafından Ramiz Bey'e şu acı ve ilginç telgraf gönderilmiştir ki bunu aşağıya aktararak yazımızı bitiriyoruz:

"Mondros muharebesinde Donanma zabitan ve efradının milli namusu cesaretleriyle düşmana göstermiş olmalarından dolayı onlara candan memnuniyetimi beyan ederim.

³ Ali Haydar Emir kitabında, Ramiz Bey'e bu telin o sırada, Nazım Paşa'ya vekâlet eden Genel Kurmay Başkanı Ahmet İzzet Paşa tarafından gönderildiğini belirtiyor ise de Ahmet Abuk Paşa olması daha doğru görünüyor. Bunu araştırmadık.

Ancak uğranılan zayıat ve hasarat üzerine gösterdiğiniz telâşa ve öteye beriye mesuliyet atfetmenize teessürlerimi bildiririm.

Verilen zayıat bir piyade bölüğünün âdi bir muharebede daima verdiği zayıat derecesinden hafifdir.

Gemilerdeki hasara gelince, bu da bir emri tabidir. Milletler donanmalarını havuzlarda saklamak için vücuda getirmezler. Her hamiyetli donanmaya düşen yüksek bir vazife vardır ki o da düşman donanmasını batırmak, yahut şan ve şerefle kendisi batarak bayrağının namusunu kurtarmak ve millete karşı borcunu ödemektir.

Binaenalyh size emrediyorum, donanmayı hazırlayınız ve düşman donanmasını arayıp batırınız. Eğer bunu yapamazsanız namuskârane kendiniz batınız.”

Görülüyor ki PREVEZE'den beri köprülerin altından çok sular akmıştı...